

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลส่วนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ รวมทั้งข้อมูลขั้นต้นที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการสำรวจสนามครั้งแรกร่วมด้วย เพื่อฉายภาพให้เห็นความเสียหายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประสบภัยพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิ และผลกระทบที่มีต่อแรงงานในระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมบริการ หรือภาคโรงแรมเป็นหลัก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำงานวิจัยของแรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตมานำเสนอด้วย เนื่องจากต้องการเทียบเคียงให้เห็นว่าภูมิหลังของแรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้หากว่าเหตุการณ์ครั้งนี้มีการเลิกจ้างเกิดขึ้นกลยุทธ์ของนายจ้างและวิถีการคืนรนของลูกจ้างทั้งสองลักษณะจะเป็นเช่นไร อีกทั้งงานวิจัยในอุตสาหกรรมบริการไม่มีการศึกษาภูมิหลังของแรงงานมาก่อน ซึ่งอาจเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะนำไปสู่การบริหาร การจัดการ และการพัฒนาแรงงาน และประเภทอุตสาหกรรมให้มีความเป็นเอกภาพและสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะต่อไป

2.1. ภาพรวมของความเสียหายและสถานการณ์ด้านแรงงานไทยที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

2.1.1 สถานการณ์ทั่วไป

ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยมีความยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 2,815 กิโลเมตร แบ่งเป็นชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยมีความยาวประมาณ 1,861 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด ตั้งแต่จังหวัดตราด ไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส และชายฝั่งทะเลด้านอันดามันมีความยาวประมาณ 954 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2548)

เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เวลาประมาณ 07.58 น.(ตามเวลาประเทศไทย) ได้เกิดแผ่นดินไหว มีศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณด้านตะวันตกของหัวเกาะสุมาตราประเทศอินโดนีเซียหรือละติจูด 3.4 องศาเหนือ ลองจิจูด 95.7 องศาตะวันออก ลึกลงไปในแผ่นดินประมาณ 40 กิโลเมตร มีขนาดความแรงประมาณ 9.0 ตามมาตราริกเตอร์(ขนาดความแรงเป็นอันดับที่ 5 ของโลกในรอบ

100 ปี) ส่งผลให้เกิดคลื่นได้นำขนาดใหญ่ที่เรียกว่า "Tsunami" สึนามิ เข้าถล่มหลาย ๆ พื้นที่ซึ่งประกอบด้วย หมู่เกาะอาเงะห์ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ศรีลังกา บังกลาเทศ หมู่เกาะนิโคบา หมู่เกาะมัลดีฟส์ พม่า อีกทั้ง โซแทนเซีย เนยา แทนซาเนีย ถึงหมู่เกาะซีเชลในทวีปแอฟริกา และรวมถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันทางภาคใต้ของประเทศไทยด้วย สำหรับประเทศไทยหากพิจารณาเป็นรายพื้นที่ปรากฏว่า หาดเขาหลักจังหวัดพังงามีคลื่นสูงที่สุด คือ 11.6 เมตร รองลงมาคือเกาะพีพีแถบโรงแรมปรีนเซส 6.3 เมตร และ เกาะพีพีแถบอ่าวคันไทย 5.3 เมตร ตามลำดับ (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ, 2548)

2.1.2 ผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิต่อประเทศไทย

2.1.2.1 ผลกระทบด้านภูมิศาสตร์

จากการที่คลื่นยักษ์สึนามิเข้าถล่มชายฝั่งทะเลอันดามันนั้น ได้ส่งผลให้เกิดความเสียหายด้านภูมิศาสตร์ทั้งทางบกและทางทะเลค่อนข้างมาก กล่าวคือ ชายหาดเสียหายมากที่สุด โดยทั้ง 6 จังหวัดมีพื้นที่ความเสียหายรวมประมาณ 6,200 ไร่ ซึ่งจังหวัดที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดคือ จังหวัดพังงา มีพื้นที่เสียหายรวม 5,000 ไร่ รองลงมาคือ จังหวัดสตูล 1,200 ไร่ จังหวัดกระบี่เสียหายมาก 17 กิโลเมตรและเสียหายเล็กน้อย 12 กิโลเมตร จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดระนองเสียหายเล็กน้อย ส่วนจังหวัดตรังไม่ได้รับความเสียหาย สำหรับสภาพพื้นที่เสื่อมโทรม (ดินเค็ม) เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นรองจากความเสียหายชายหาด คือมีพื้นที่เสื่อมโทรมจากน้ำเค็ม รวมแล้วประมาณ 3,957 ไร่ ซึ่งจังหวัดพังงาได้รับความเสียหายมากที่สุดคือมีพื้นที่เสื่อมโทรมจากดินเค็ม 3,500 ไร่ รองลงมาคือ จังหวัดระนอง เสียหาย 412 ไร่ จังหวัดกระบี่เสียหาย 23.5 ไร่ และจังหวัดภูเก็ตเสียหาย 22 ไร่ ตามลำดับ ด้านแนวปะการังเสียหายเกิดกับทุกจังหวัด ซึ่งความรุนแรงใน ความเสียหายมีตั้งแต่มากจนถึงเล็กน้อย สำหรับความเสียหายมากครอบคลุมพื้นที่ 1,175 ไร่ และเสียหายเล็กน้อย 3,148 ไร่ จังหวัดพังงาและสตูลจัดอยู่ในกลุ่มที่เสียหายมาก ส่วนกระบี่เสียหายเล็กน้อย (อเนก มีมงคล, 2548)

2.1.2.2 ผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และการประอาชีพ

(1) ผลกระทบต่อชีวิต

ความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้ง 6 จังหวัดหลัก เกิดผลกระทบครอบคลุมพื้นที่รวม 25 อำเภอ กิ่งอำเภอ 95 ตำบล 407 หมู่บ้าน มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 5,395 คน ผู้บาดเจ็บ 8,457 คน และผู้สูญหายจำนวนทั้งสิ้น 2,817 คน ทั้งนี้รวมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หากพิจารณาเป็นรายพื้นที่ พบว่า พื้นที่สามอันดับแรกที่ได้รับผลกระทบต่อชีวิตมากที่สุด คือ จังหวัดพังงา โดยผู้เสียชีวิต 4,225 ราย เป็นคนไทย 1,389 ราย เป็นชาวต่างชาติ 2,114 ราย และไม่

สามารถระบุได้อีก 722 ราย ส่วนผู้ได้รับบาดเจ็บมีทั้งสิ้น 5,597 ราย เป็นชาวไทย 4,344 ราย ชาวต่างชาติ 1,253 ราย และมีจำนวนที่รับแจ้งสูญหายรวม 1,655 ราย เป็นคนไทย 1,352 ราย ชาวต่างชาติ 303 ราย รองลงมา จังหวัดกระบี่ มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 721 ราย เป็นชาวไทย 357 ราย ชาวต่างชาติ 203 ราย และไม่สามารถระบุได้จำนวน 161 ราย จำนวนผู้บาดเจ็บ 1,376 ราย เป็นชาวไทย 808 ราย ชาวต่างชาติ 568 ราย และจำนวนที่สูญหายรวม 544 ราย เป็นชาวไทย 314 ราย ชาวต่างชาติ 230 ราย และสุดท้ายคือ คือ จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนผู้เสียชีวิตรวม 279 ราย เป็นชาวไทย 151 ราย เป็นชาวต่างชาติ 111 ราย และไม่สามารถระบุได้ 17 ราย จำนวนผู้บาดเจ็บ 1,111 ราย เป็นชาวไทย 591 ราย ชาวต่างชาติ 520 ราย และจำนวนรับแจ้งสูญหาย 608 ราย เป็นชาวไทย 245 ราย ชาวต่างชาติ 636 ราย (ภาณี ชนาธิปภรณ์, 2548)

(2) ผลกระทบต่อทรัพย์สิน

จากการสูญเสียครั้งนี้ปรากฏว่ามีราษฎรที่ประสบภัยจำนวนทั้งสิ้น

58,550 คน หากพิจารณาเป็นครัวเรือนมีจำนวน 12,815 ครอบครั้ว และบ้านเรือนราษฎรที่ได้รับความเสียหายรวมทั้งสิ้น 4,806 หลัง เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด โดยเรียงความเดือดร้อน กล่าวได้ว่า จังหวัดพังงาได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือ 119,509 คน (4,394 ครอบครั้ว) รองลงมา คือ จังหวัดกระบี่ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 15,812 คน (2,759 ครอบครั้ว) และจังหวัดภูเก็ต จำนวนราษฎรที่เดือดร้อน 13,065 คน (2,616 ครอบครั้ว) (อนเนก มีมงคล, 2548)

ส่วนความเสียหายด้านสาธารณประโยชน์จากผลการสำรวจเบื้องต้นของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย (2548) พบว่า ความเสียหายด้านสาธารณประโยชน์ ประกอบด้วย ท่าเทียบ 38 แห่ง สะพาน (คสล.) 29 แห่ง ถนนและท่อระบายน้ำ 92 แห่ง สะพานไม้ 6 แห่ง ท่อเหลี่ยม (คสล.) 12 แห่ง ทำนบเหมืองและฝาย 1 แห่ง ระบบไฟฟ้า 69 แห่ง ระบบประปา 19 แห่ง โทรศัพท์ 16 แห่ง ศาลาและอาคารริมหาด 3 แห่ง และอื่น ๆ อีก 110 แห่ง รวมมูลค่าความเสียหายด้านนี้ทั้งสิ้น 1,057,393,168 บาท หากพิจารณาเป็นรายจังหวัดกล่าวได้ว่า จังหวัดพังงา มีมูลค่าความเสียหายด้านสาธารณประโยชน์มากที่สุด คือ 423,964,162 บาท โดยระบบไฟฟ้า และถนน/ท่อระบายน้ำ มีมูลค่าความเสียหายแต่ละประเภทประมาณ 140 ล้านบาท ส่วนจังหวัดได้รับความเสียหายมากเป็นอันดับรองลงมาคือจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่มีมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นคือ 337,364,383 บาท และ 212,721,903 บาท ตามลำดับ (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ, 2548)

นอกจากนั้นยังมีโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศาสนสถานที่ได้รับการเสียหาย สำหรับด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่ง สำหรับศาสนสถานยังได้รับความเสียหายคือ วัด 20 แห่ง มัสยิด 3 แห่ง และโบโรห์ 4 แห่ง รวมมูลค่าความเสียหาย 24.79 ล้านบาท

(3) เสียหายด้านการประกอบอาชีพ

ความเสียหายด้านการประกอบอาชีพ หลังจากเกิดคลื่นยักษ์เข้าถล่มพื้นที่ปรากฏว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นคิดเป็นมูลค่า 14,934,159,194 บาท กล่าวได้ว่าความเสียหายที่มีมูลค่าความเสียหายมากที่สุด คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสถานประกอบการมีมูลค่าความเสียหายจำนวน 12,658,016,632 บาท รองลงมาคือผู้ประกอบการด้านประมง 17,625,505 บาท และปลูสดัวมีมูลค่าความเสียหายจำนวน 1,808,891,883 บาท หากพิจารณาเป็นรายจังหวัดกล่าวได้ว่าจังหวัดพังงาได้รับความเสียหายในด้านการประกอบอาชีพมากที่สุดคือมีมูลค่าความเสียหายจำนวน 7,385,422,439 บาท รองลงมาคือ จังหวัดภูเก็ตมีมูลค่าความเสียหายจำนวน 3,856,248,817 บาท และจังหวัดกระบี่ 2,876,016,430 บาท (ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ, 2548)

หากพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการปรากฏว่า จำนวนของผู้ประกอบการที่ได้รับความเสียหาย เมื่อแยกแต่ละประเภทกิจการ พบว่า กิจการได้รับความเสียหายมากที่สุดคือ แผงลอย 4,301 ราย รองลงมาคือ ร้านอาหาร 345 ราย โรงแรม 328 ราย และร้านค้า 258 ราย ตามลำดับ รวมมูลค่าความเสียหายทั้งสิ้นจำนวน 12,658,016,632 บาท (อนก มีมงคล, 2548)

2.1.2.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก และรายได้จากการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันทั้ง 6 จังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต ประมาณเกือบ 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งประเทศ (โสภา จันจรัสมี และรัชไท กิริติพงศ์ไพบูลย์, 2548) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ นอกจากส่งผลกระทบต่อตรงต่อการท่องเที่ยวและธุรกิจในพื้นที่โดยรวมแล้วยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอีกด้วย กล่าวคือ ผลกระทบระยะสั้น ช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ สถานะทางเศรษฐกิจหยุดชะงักทันที เนื่องจากนักท่องเที่ยวยกเลิกการใช้บริการ อันจะส่งผลกระทบต่อเนื่องในปี 2548 ทำให้รายได้ของประเทศชะงักงัน ส่วนผลกระทบระยะยาว กล่าวได้ว่า การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างมากเพื่อฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การช่วยเหลือผู้ประกอบการ การช่วยเหลือผู้ประกอบการในแต่ละประเภทธุรกิจ การเตรียมบุคลากรทดแทนในภาคการท่องเที่ยวที่ได้สูญเสียไปกับเหตุการณ์ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทยให้กลับมาเหมือนเดิม สิ่งที่กำลังมาเหล่านี้ล้วนต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า ด้านทางฝั่งทะเลอันดามันเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งในภาคใต้และระดับประเทศ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีค่อนข้างสูง ดังประเมินได้ คือ 1) มูลค่าความเสียหายด้านเศรษฐกิจ มีมูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 73,000 ล้านบาท โดยแยกเป็นความเสียหายทันที ประมาณ 30,000 ล้านบาท และความเสียหายต่อเนื่องที่จะเกิดขึ้นในปี 2548 อันมีสาเหตุจากการยกเลิกการเดินทางของนักท่องเที่ยวอีกประมาณ 43,000 ล้านบาท และ 2) ความเสียหายส่วนบุคคลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเสียชีวิต 1 ใน 3 ของแรงงานทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่วิกฤต

สถานประกอบการประเภทโรงแรมและรีสอร์ท ที่ได้รับความเสียหายรุนแรงส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล และ/หรือชายหาด โดยเฉพาะ บริเวณหาดเขาหลักจังหวัดพังงา ซึ่งเสียหายมากที่สุด รองลงมาคือ เกาะพีพีจังหวัดกระบี่ และบริเวณหาดป่าตองจังหวัดภูเก็ต ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาะพีพี และเขาหลักส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจนกระทั่งไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ หรือหากว่าจะเปิดดำเนินการต้องดำเนินการก่อสร้างหรือซ่อมแซมค่อนข้างนาน และลงทุนค่อนข้างสูง โดยทั้งสามจังหวัดที่กล่าวถึงมีสถานประกอบการประเภทโรงแรมที่พัก ที่ได้รับความเสียหายรวมทั้งสิ้น 239 แห่ง คิดเป็นจำนวนห้องพักเสียหายรวม 12,857 ห้องหรือคิดเป็นร้อยละ 27.4 ของจำนวนห้องพักในพื้นที่ทั้งหมด (อารัญ บุญชัย, 2548)

2.2 สถานการณ์ด้านแรงงานไทยในธุรกิจโรงแรมที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

การนำเสนอรายงานความเสียหายด้านแรงงานจะกล่าวถึงส่วนที่เป็นแรงงานในระบบของสถานประกอบการประเภทโรงแรมและที่พักของ 3 พื้นที่หลักคือ จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดภูเก็ต เท่านั้น โดยมีรายละเอียดที่จะกล่าวถึงแต่ละจังหวัด ดังนี้

2.2.1 จังหวัดพังงา

2.2.1.1 ที่ตั้ง

จังหวัดพังงา ตั้งอยู่ในภาคใต้ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก อยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 8 องศา 27 ลิปดา 52.3 ฟลิปดาเหนือกับเส้นลองจิจูด ที่ 98 องศา 32 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 788 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 4,170.885 กิโลเมตร หรือประมาณ 2,606,803.125 ไร่

2.2.1.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดระนอง

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดภูเก็ต ตรงช่องแคบปากพระ เชื่อมกัน โดย

สะพานสารสิน และสะพานเทพกระษัตรี

ทิศตะวันตก ติดกันทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ จังหวัดกระบี่

2.2.1.3 สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดพังงา มีภูเขาตลับช้างชันทอดเป็นแนวยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ ชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 239.25 กิโลเมตร มีพื้นที่ป่าไม้ประเภทไม้ผลัดใบ ชนิดป่าที่สำคัญ ได้แก่ ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น และป่าชายหาด สำหรับบริเวณที่เป็นที่ราบจะลาดลงจากทิศตะวันออก ไปยังทิศตะวันตก ลงสู่ทะเลอันดามัน ตามชายฝั่งทะเลจะมีป่าชายหาดเกือบตลอด พื้นที่ประกอบด้วยเกาะประมาณ 105 เกาะ และมีเกาะอยู่ในทะเลอันดามันจำนวนมาก เช่น เกาะยาว หมู่เกาะสุรินทร์ และหมู่เกาะสิมิลัน

2.2.1.4 หน่วยการปกครอง

จังหวัดพังงาแบ่งการปกครอง เป็น 8 อำเภอ 48 ตำบล 321 หมู่บ้าน 2 เทศบาลเมือง 7 เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล 42 แห่ง

2.2.1.5 ประชากร

ประชากรของจังหวัดพังงา ณ วันที่ 30 กันยายน 2548 มีจำนวน 240,564 คน เป็นเพศชาย 120,825 คน เพศหญิง 119,739 คน และจำนวนบ้าน 78,315 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 57.68 คน ต่อตารางกิโลเมตร

2.2.1.6 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดพังงา ในปี 2547 ปรากฏว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว (Per capita GPP) เท่ากับคนละ 85,946 บาท/ปี ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (Gross Provincial Product at current market prices) เท่ากับ 20,281 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตรกรรม คิดเป็นมูลค่า 10,267 ล้านบาท รองลงมาเป็นรายได้นอกภาคเกษตรกรรม คิดเป็นมูลค่า 10,014 ล้านบาท กับภาคการขนส่งและการขายปลีก คิดเป็นมูลค่า 2,161 ล้านบาท

2.2.1.7 ผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

ผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) ผลกระทบด้านภูมิศาสตร์

จังหวัดพังงา มีอำเภอติดทะเลอันดามันรวม 7 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอกระบุรี อำเภอทับปุด อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอท้ายเหมือง และอำเภอเกาะยาว มีแนวชายฝั่งทะเลยาวรวมประมาณ 216 กิโลเมตร แบ่งเป็นด้านที่ติดต่อกับทะเลอันดามันโดยตรงประมาณ 148 กิโลเมตร ตั้งแต่เขตติดต่อกับจังหวัดระนองลงมาถึงบ้านท่าヌ่น และช่วงที่ติดกับอ่าวพังงาอีก 68 กิโลเมตร จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ จังหวัดพังงาได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากมีแนวชายฝั่งที่ยาวนานกับคลื่นสึนามิ โดยมีระยะทางที่ถูกคลื่นเข้ากระทบเป็นระยะทางยาวตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดมาจนถึง เขตอำเภอตะกั่วป่ามาตอนใต้ตั้งแต่ชายหาด เกาะพระทอง เกาะคอเขา บ้านน้ำเค็ม บางม่วง หาดทับตะวัน หาดปากวีป แหลมปะการัง หาดคึกคัก หาดบางเนียง หาดนางทอง หาดเขาหลัก และท่าเรือทับละมุ

(2) ผลกระทบด้านแรงงาน ความเสียหายในเชิงลึกของแต่ละพื้นที่ในจังหวัดพังงาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอ 2 พื้นที่หลักคือ 1) หาดบางเนียง ชายหาดบางเนียง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านบางเนียง ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากชายหาดคึกคัก โดยมีคลองธรรมชาติกั้น สามารถเดินข้ามได้เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีหาดทรายสะอาด ซึ่งได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ โดยมีสถานที่พักตากอากาศตั้งตลอดแนวชายฝั่ง ลักษณะชายหาดมีความลาดชันต่ำ หน้าหาดกว้างประมาณ 60 เมตร เมื่อเกิดคลื่นยักษ์สึนามิพบการกัดเซาะทรายบริเวณชายหาดประมาณ 30-40 เมตร ลึกประมาณ 0.50 เมตร ทำให้คันสนรากลอย และน้ำทะเลท่วมลึกเข้าไปในแผ่นดินได้เป็นระยะทางประมาณ 0.8-1.0 กิโลเมตร แหล่งชุมชนและสถานตากอากาศได้รับผลกระทบ (ส่วนจัดการที่ดินชายฝั่ง สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง, 2549) และ 2) หาดเขาหลัก ได้รับความเสียหายมากที่สุด ชายหาดเขาหลัก ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า เป็นสถานที่ตากอากาศที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก โดยเฉพาะจากประเทศทางยุโรป ทำให้พื้นที่เขาหลักได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว โดยมีสถานที่พักตากอากาศตั้งตลอดแนวชายฝั่งจำนวนมาก ลักษณะชายหาดขนาดเล็ก และชายหาดติดต่อกันหน้าหาดกว้างประมาณ 40 เมตร หลังประสบภัยจากคลื่นมีการกัดเซาะทรายบริเวณชายหาดประมาณ 25 เมตร ลึกประมาณ 0.50 - 1.0 เมตร และน้ำทะเลท่วมลึกเข้าไปในแผ่นดินได้เป็นระยะทางประมาณ 0.8 - 1.4 กิโลเมตร โดยท่วมข้ามถนนเพชรเกษม แหล่งชุมชนและสถานที่ตากอากาศได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแหล่งที่พักขนาดใหญ่และหนาแน่น (ส่วนจัดการที่ดินชายฝั่ง สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง, 2549)

ส่วนความเสียหายด้านแรงงานทำให้โรงแรมและบังกะโลบริเวณชายทะเลเขาหลักเสียหายทั้งหมด โดยเฉพาะโรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ติดชายทะเล ได้รับความเสียหายทั้ง

ที่เป็นตัวอาคารและโครงสร้างพื้นฐานรวมมูลค่าความเสียหายทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 15,000 ล้านบาท หากพิจารณาในเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวที่คงสูญเสียไปคาดว่าจะไม่ต่ำกว่า 20,000 ล้านบาท เพราะในช่วงเดือนธันวาคมอัตราเข้าพักโรงแรมเขาหลักเต็ม 100% และมียอดของเต็มไปจนถึงเดือนมีนาคม 2548 จากโรงแรมและรีสอร์ททั้งหมด 40-50 แห่ง จำนวนห้องพักประมาณ 4,000 ห้อง จากความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้คาดการณ์ว่าต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นตัวไม่ต่ำกว่า 2 ปี (อารัญ บุญชัย, 2548)

บริเวณเขาหลักมีโรงแรมและรีสอร์ท ได้รับความเสียหายคิดเป็นร้อยละ 92 หรือประมาณ 5,500 ห้อง แรงงานที่ประสบภัยรวม 4,569 คนจากลูกจ้างทั้งหมด 9,748 คน เสียชีวิต 211 คน บาดเจ็บ 89 คน สูญหาย 409 คน มีแรงงานได้รับผลกระทบจากการถูกเลิกจ้าง ประมาณ 4,000 คน เพราะกิจการส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจนไม่สามารถดำเนินการได้อีก แรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคมบางส่วนนายจ้างได้ส่งเงินสมทบให้น้อยกว่าความเป็นจริง เมื่อถูกเลิกจ้างทำให้เกิดปัญหาในการยื่นขอรับเงินประกันการว่างงานได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น และหลายคนเมื่อประสบภัยเดินทางกลับภูมิลำเนาทันทีโดยไม่ได้ใช้สิทธิใด ๆ ไม่ว่าจะเป็สิทธิ ตามกฎหมายประกันสังคม กองทุนเงินทดแทน หรือกฎหมายคุ้มครองแรงงาน มีหน้าซ้ำแรงงาน บางส่วนมีผลกระทบด้านสุขภาพจิตจนไม่สามารถดำรงชีวิตได้เหมือนปกติ

2.2.2 จังหวัดกระบี่

2.2.2.1 ที่ตั้ง

จังหวัดกระบี่ ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินประมาณ 814 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 4,708.512 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,942,820 ไร่

2.2.2.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดพังงา และจังหวัดสุราษฎร์ธานีทางด้านอำเภอ ปลายพระยา และอำเภอเขาพนม

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดตรัง และทะเลอันดามันทางด้านเกาะลันตา อำเภอเมืองกระบี่ และอำเภอเหนือคลอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดตรังทางด้านอำเภอ เขาพนม อำเภอคลองท่อม และอำเภอลำทับ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพังงา และทะเลอันดามันทางด้านอำเภออ่าวลึก และอำเภอเมืองกระบี่

2.2.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดกระบี่ทางตอนเหนือประกอบด้วยเทือกเขาชาวทอดตัวไปในแนวเหนือใต้ สลับกับสภาพพื้นที่แบบลูกคลื่นลอนลาดและลอนชัน มีที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก บริเวณทางตอนใต้มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขากระจัดกระจายสลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่น ส่วนบริเวณทางตอนใต้สุดและตะวันตกเฉียงใต้ มีสภาพพื้นที่เป็นแบบลูกคลื่นลอนลาดจนถึงค่อนข้างราบเรียบ และมีภูเขาสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกันไป บริเวณด้านตะวันตกมีลักษณะเป็นชายฝั่งทะเลติดกับทะเลอันดามันยาวประมาณ 160 กิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่ประมาณ 130 เกาะ แต่เป็นเกาะที่มีประชากรอาศัยอยู่เพียง 13 เกาะ เกาะที่สำคัญ ได้แก่ เกาะลันตา เป็นที่ตั้งของอำเภอเกาะลันตา และเกาะพีพี ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมือง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามติดอันดับของโลก

2.2.2.4 เขตการปกครอง

จังหวัดกระบี่ แบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ 51 ตำบล 383 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลเมือง 9 เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล 51 แห่ง

2.2.2.5 จำนวนประชากร

ประชากรในจังหวัดกระบี่ ณ เดือนมีนาคม 2549 มีจำนวนทั้งสิ้น 395,665 คน ประกอบด้วย ชาย จำนวน 199,632 คน หญิง จำนวน 197,870 คน

2.2.2.6 ผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

(1) ผลกระทบด้านสภาพพื้นที่

เมื่อเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์ มีพื้นที่ที่ประสบภัย 5 อำเภอ คือ 1) อำเภอเมือง 2) อำเภอเกาะลันตา 3) อำเภอเหนือคลอง 4) อำเภออ่าวลึก และ 5) อำเภอคลองท่อม และอีก 23 ตำบล 87 หมู่บ้าน 4,818 ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงมี 3 อำเภอ ประกอบด้วย 6 ตำบลคือ 1) อำเภอเมือง ตำบลอ่าวนาง เช่น บ้านเกาะพีพี และบ้านแหลมตง เป็นต้น ตำบลคลองประสงค์ ตำบลเขาทอง 2) อำเภอเกาะลันตา ตำบลเกาะกลาง และ 3) อำเภอเหนือคลอง ตำบลลิงชัน ตำบลศรีบอยา

(2) ผลกระทบด้านแรงงาน

พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดคือเกาะพีพี ที่ได้รับความเสียหายส่วนใหญ่เป็นร้านค้า ที่พักชายหาด และกลุ่มเรือโดยสารขนาดเล็ก รวมยอดความเสียหายประมาณ 5,000 ล้านบาท ส่วนธุรกิจโรงแรมได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ ห้องพักเสียหายกว่า 3,000 ห้อง จาก 20,000 กว่าห้อง (อารัญ บุญชัย, 2548)

โรงแรมและรีสอร์ทที่ประสบภัยรวม 41 แห่ง มีแรงงานที่ประสบภัยรวม 2,700 คน เสียชีวิต 90 คน บาดเจ็บ 174 คน สูญหาย 49 คน แรงงานที่ได้รับผลกระทบ

จากสึนามิคือ แรงงานที่อยู่ในธุรกิจโรงแรมท่องเที่ยว และธุรกิจเดินเรือ สำหรับแรงงานบนเกาะพีพีได้รับผลกระทบ คือถูกเลิกจ้าง ประมาณ 3,000 คน เพราะกิจการได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด ส่วนกิจการที่ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงแม้ยังไม่เลิกกิจการแต่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวทำให้รู้สึกไม่มั่นคงในงาน

2.2.3 จังหวัดภูเก็ต

2.2.3.1 ที่ตั้ง

จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 45 ลิปดา ถึง 8 องศา 15 ลิปดา เหนือ และลองจิจูดที่ 98 องศา 15 ลิปดา ถึง 98 องศา 40 ลิปดาตะวันออก มีลักษณะเป็นเกาะ จัดเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภาคใต้ ในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย มีเกาะบริวาร 32 เกาะ ส่วนกว้างที่สุดของเกาะภูเก็ตเท่ากับ 21.3 กิโลเมตร ส่วนยาวที่สุดของเกาะภูเก็ตเท่ากับ 48.7 กิโลเมตร เฉพาะเกาะภูเก็ตมีพื้นที่ 543.034 ตารางกิโลเมตร ส่วนเกาะบริวารมีพื้นที่ 27 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่ทั้งหมด 570.034 ตารางกิโลเมตรหรือ 356,271.25 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 402 รวมระยะทาง 867 กิโลเมตร หรือ 688 กิโลเมตร ทางอากาศ

2.2.3.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดช่องแคบปากพระ จังหวัดพังงา เชื่อมโดยสะพานสารสิน และสะพานเทพกระษัตรี

ทิศตะวันออก ติดทะเลเขตจังหวัดพังงา

ทิศใต้ ติดทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันตก ติดทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

2.2.3.3 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะเป็นหมู่เกาะ วางตัวในแนวจากทิศเหนือไปทิศใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 เป็นภูเขา มียอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาไม้เท้าสิบสอง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 529 เมตร และประมาณร้อยละ 30 เป็นพื้นที่ราบอยู่ตอนกลางและตะวันออกของเกาะพื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออกเป็นดินเลนและป่าชายเลน ส่วนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นภูเขา และหาดทราย

ฝ่ายหอสมุด
คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร

2.2.3.4 การปกครอง

จังหวัดภูเก็ต แบ่งการบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็น 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ อำเภอถลาง มีตำบล 17 ตำบล และ 103 หมู่บ้าน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 6 แห่ง คือ 1) เทศบาลนครภูเก็ต 2) เทศบาลเมืองป่าตอง 3) เทศบาลตำบลกะรน 4) เทศบาลตำบลกะทู้ 5) เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี 6) เทศบาลตำบลเชิงทะเล และองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 12 แห่ง

2.2.3.5 ประชากร

ประชากรจังหวัดภูเก็ต ณ วันที่ 30 กันยายน 2548 มีจำนวน 290,761 คน เป็นชาย 140,066 คน หญิง 150,695 คน ความหนาแน่นของประชากร 535 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนบ้าน 125,814 ครัวเรือน

2.2.3.6 ผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

(1) ผลกระทบด้านภูมิศาสตร์

จังหวัดภูเก็ตเป็นเกาะที่ตั้งอยู่ในทะเลอันดามันมีแนวชายฝั่งรอบเกาะยาวประมาณ 185 กิโลเมตร แนวชายฝั่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ตั้งแต่บ้านท่าฉัตรไชยลงไปถึงแหลมพรหมเทพ ลักษณะชายฝั่งส่วนใหญ่เป็นหาดทรายขาวที่เปิดสู่ทะเลลึก มักตั้งอยู่ระหว่างหัวแหลมและรับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้โดยตรง ส่วนชายฝั่งด้านตะวันออกตั้งแต่บ้านท่าฉัตรไชยลงมาถึงบ้านราไวย์ ลักษณะชายฝั่งด้านนี้เป็นหาดเลนและป่าชายเลนมีแนวทรายบ้างเฉพาะในพื้นที่หัวแหลม

สำหรับพื้นที่เสียหายคือ บริเวณหาดป่าตอง หาดกะรน หาดในยาว หาดกะตะ หาดในทอน หาดราไวย์ หาดชะนีย์ หาดกมลา หาดไม้ขาว หาดสุรินทร์ สำหรับการรายงานความเสียหายในเชิงลึกของพื้นที่จะรายงานเพียง ชายหาดป่าตอง เพราะได้รับผลกระทบในครั้งนี้อย่างมากที่สุด และเป็นพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยกล่าวคือ หาดป่าตอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีโครงสร้างทางธรรมชาติที่สวยงาม มีลักษณะเป็นอ่าว ความยาวชายหาดประมาณ 3 กิโลเมตร ชายหาดได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีถนนเลียบชายหาด หน้าหาดกว้างประมาณ 50 เมตร สภาพเป็นหาดทรายละเอียด เป็นแหล่งธุรกิจและบันเทิงที่สำคัญที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดและประเทศเป็นจำนวนมาก เมื่อเกิดคลื่นยักษ์สึนามิมีการกัดเซาะทรายบริเวณชายหาดไม่มากนัก แต่น้ำทะเลสามารถท่วมลึกเข้าไปในแผ่นดินได้เป็นระยะทางไกลประมาณ 1.0 - 1.2 กิโลเมตร โดยท่วมข้ามถนนเลียบชายหาดเข้าไปในเขตชุมชน และแหล่งธุรกิจ ทำให้

เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก (ส่วนการจัดการที่ดินชายฝั่ง สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง, 2549)

(2) ผลกระทบด้านแรงงาน

ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตเสียหายจากภัยสึนามิค่อนข้างมาก ห้องพักกว่า 3,000 ห้องเสียหายทั้งหมดหนักที่สุดคือ บริเวณหาดป่าตอง เสียหายไปกว่า 1,500 ห้อง และคาดว่านักท่องเที่ยวจะหายไปกว่าร้อยละ 60 ทำให้จังหวัดภูเก็ตสูญเสียรายได้ไปกว่า ห้าล้านบาท (อารัญ บุญชัย, 2548)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น มีสถานประกอบการประสบภัยจำนวน 127 แห่ง ต้องปิดกิจการชั่วคราว 180 แห่ง มีแรงงานไทย ประสบภัย 19,494 คน เสียชีวิต 44 คน บาดเจ็บ 33 คน สูญหาย 5 คน แรงงานที่ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่ในภาคโรงแรม โดยเฉพาะบริเวณชายหาด ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก แรงงานบางส่วนถูกเลิกจ้างบางส่วนให้พักงาน และได้ค่าแรงครึ่งหนึ่ง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาผู้ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิในเมืองไทย โดยใช้เครื่องมือวิจัยอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ ยังปรากฏค่อนข้างน้อยมาก หากแต่อยู่ในลักษณะการเขียนบทความโดยผ่านประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และรายงานผลการสำรวจซึ่งในเวลานั้นได้จัดทำกันอย่างรีบร้อน เพื่อนำข้อมูลไปใช้สำหรับการเยียวยาขั้นต้น ซึ่งผลการศึกษาที่น่าสนใจยิ่งและเป็นรายงานเล่มแรก ๆ ในกลุ่มแรงงาน คือ ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือคนงานผู้ประสบภัยและมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (2548) ศึกษาผลกระทบจากคลื่นยักษ์ถล่มใน 6 จังหวัดภาคใต้ต่อผู้ใช้แรงงานโดยศึกษาแรงงาน 4 กลุ่มอันได้แก่ แรงงานในระบบ แรงงานนอกระบบ แรงงานต่างชาติ และแรงงานในกิจการประมงรวมถึงประมงพื้นบ้าน วิธีการศึกษาทั้งเชิงเอกสารและสัมภาษณ์ พบว่า

- 1) แรงงานในระบบที่ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่ อยู่ในกิจการภาคบริการด้านที่พัก และภัตตาคาร เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโลว์ ร้านอาหาร ภัตตาคาร ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักคือ เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เขาหลัก จังหวัดพังงา และป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ปัญหาเกี่ยวกับสภาพการจ้างและคุณภาพชีวิตคือ แรงงานว่างงานเฉียบพลัน มีหนี้สิน แต่จังหวัดภูเก็ตไม่มีการเลิกจ้าง
- 2) แรงงานนอกระบบไม่มีสัญญาจ้าง ไม่มีการขึ้นทะเบียนประกันสังคม หรือขึ้นทะเบียนลูกจ้าง
- 3) ลูกจ้างยังกลัวที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือแม้กระทั่งลงชื่อร้องเรียน
- 4) แรงงานต่างจังหวัดที่เข้าไม่ถึงความช่วยเหลือในท้องถิ่น เนื่องจากไม่มีสำเนาทะเบียนบ้าน พบมากที่สุดที่ภูเก็ต และการช่วยเหลือ

ซ้ำซ้อน) นายจ้างจำนวนมากยังคงเลี้ยงที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย เช่นทำผิดเรื่องการเก็บเงินประกัน ค้างจ่ายเงินค่าตอบแทนในการทำงานก่อนประสพภัย 6) สุขภาพของแรงงานนายจ้างทอดทิ้ง รัฐไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือฟื้นฟูจิตใจ และ7) เจ้าหน้าที่รัฐขาดประสิทธิภาพในการทำงานเชิงรุก ไม่มีการลงพื้นที่สำรวจ หรือจัดการอย่างมีระบบจริงจัง ระบบราชการยังยึดติดกับการรอรับรายงาน คอยให้ประชาชนร้องทุกข์ ต่อมา นภาพร อติวานิช อติวานิชยพงศ์ (2548) ได้เรียบเรียงบทความ ขึ้นจากการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ครึ่งปีสึนามิกับการฟื้นฟูชุมชน ซึ่งจัดโดยสำนักบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า 1) องค์กร มูลนิธิ และหน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดการประสาน และ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทำให้เกิดการทำงานในการให้ความช่วยเหลือซ้ำซ้อน และการช่วยเหลือกระ ช่างไปไม่ถึงผู้ได้รับความเดือดร้อนแท้จริง เพราะไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่รู้สิทธิ และไม่รู้ว่าจะไป ติดต่อที่ไหนกับใคร และ 2) องค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่การให้ความช่วยเหลือเน้นการระบวน ชุมชน และล่าสุด ศิริพร สโครบานะ และวรัญญา เกื้อนุ่น (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ชนชั้น ชายขอบ เพศสภาพ และภัยพิบัติ กรณีสึนามิกับผลกระทบต่อผู้หญิง ซึ่งผู้เขียนรวบรวมข้อมูลจากการ ทำงานโครงการสืบสานชีวิตหญิงและเด็กในจังหวัดภูเก็ต และพังงา ข้อมูลรวบรวมโดยการพูดคุย และเยี่ยมบ้าน พบว่า 1) หลังประสพภัยจำนวนการหย่าร้างและ ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากความเครียดอันมีสาเหตุจากปากท้อง 2) การครอบครองที่ดินหลายคนยังไม่เอกสารสิทธิ์ 3) การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง ซ้ำซ้อนอยู่กับบางกลุ่ม และแรงงานต่างถิ่นไม่ได้รับการจัดสรร โดยเฉพาะบ้านพัก ตลอดจนการช่วยเหลือไม่ได้คำนึงความแตกต่างระหว่างเพศ และ 4) จำนวนผู้เสียชีวิตที่เป็นหญิงมีมากกว่าชาย

จะเห็นว่าการศึกษายังตัน แม้ศึกษาในกลุ่มที่ต่างกัน คือ กลุ่มแรงงาน กลุ่มผู้หญิง และ ประชาชนทั่วไป แต่พบปัญหาในการให้ความช่วยเหลือเหมือนกันคือ มีการช่วยเหลือซ้ำซ้อน และขาดการประสานในการให้ความช่วยเหลือ ส่วนปัญหาด้านแรงงานนั้น ลูกจ้างไม่กล้าเรียกร้อง สิทธิ ไม่รู้สิทธิ และนายจ้างเลี้ยงที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งประเด็นปัญหาสุดท้ายนี้ไม่ว่าจะเป็น ประเภทอุตสาหกรรมใดหรือพื้นที่ใดก็ตามสิ่งที่เกิดขึ้นมีลักษณะร่วมเช่นเดียวกัน ดังงานวิจัย อุตสาหกรรมการผลิตที่จะกล่าวต่อไปนี้

วรวิทย์ เจริญเลิศ และนภาพร อติวานิชยพงศ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบ สวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส: กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ศึกษาโดย สังเคราะห์จากกรณีศึกษาของกลุ่มลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรม ศึกษาใน 11 จังหวัดที่มีรายได้ต่ำ จัดสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อเรียกร้อง และการเคลื่อนไหวด้านสวัสดิการของสหภาพแรงงาน และองค์กรพัฒนาเอกชน และการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร พบว่า 1) คนงานมีลักษณะร่วมคือ หลุดจากภาคเกษตร มีที่ดินขนาดเล็ก ไม่พอกิน ต้องเช่าที่ทำกิน มีภาระหนี้สิน ขาดรายได้

และปัจจัยการยังชีพ 2) การยึดอาชีพกรรมกรในโรงงาน เพราะการศึกษาต่ำ ไม่มีทางเลือกอื่น 3) คนจนที่มีสาเหตุมาจากการปรับโครงสร้างวิกฤติเศรษฐกิจ นายจ้างได้นำระบบการจ้างงานแบบยืดหยุ่นมาใช้ให้ลูกจ้างบางคนถูกเลิกจ้าง แรงงานขาดข้อมูล และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ จึงไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 4) คนที่ถูกปลดออกจากรางานและย้ายถิ่นมาทำงานในเมืองเป็นระยะเวลาค่อนข้างนาน โอกาสคืนถิ่นมีน้อยมาก ซึ่งมีการศึกษาคนที่ถูกเลิกจ้างในเมืองโดย ภรณ์ ฌ นคร (2546: บทคัดย่อ) โดยศึกษาคนตกงานสูงอายุที่ถูกเลิกจ้างจากโรงงานไทยเกรียง สัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล สัมภาษณ์ผู้นำที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า 1) คนตกงานหญิงส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษา อพยพมาจากทุกภาคของประเทศไทย ครอบครัวเป็นชาวนา เข้าพื้นที่ทำกิน เข้ามาทำงานตั้งแต่อายุ 17-20 ปี ปัจจุบันส่วนใหญ่อายุ 48-52 ปี 2) แรงงานส่วนใหญ่เป็นกำลังหลักของครอบครัว รายได้ถูกส่งกลับเลี้ยงดูพ่อแม่พี่น้อง ส่วนใหญ่ทำงานนานกว่า 30 ปี 3) หลังจากถูกเลิกจ้างต้องทำงานรับจ้างในเงื่อนไขการทำงานที่แย่ลงกว่าเดิม เช่น ทำงานหนักแต่ค่าจ้างต่ำ ไม่มีสวัสดิการ เป็นงานชั่วคราว และ ขาดความมั่นคงในอาชีพ และมีแนวโน้มว่าไม่กลับถิ่น และ 4) ไม่สามารถเข้าถึงการช่วยเหลือของภาครัฐ เนื่องจากความรู้ที่น้อย ขาดความเชื่อมั่นในการเรียกร้องสิทธิจากภาครัฐ นอกจากนี้ พัทธวิไล สหุณาฬ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาวิถีชีวิตคนตกงานที่อาศัยอยู่ในชุมชนบท จังหวัดสุรินทร์ โดยการสัมภาษณ์ คนตกงาน จำนวน 10 คน เป็นหญิง 5 คน ชาย 5 คน วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตคนตกงานที่อาศัยอยู่ในชุมชนชนบท รูปแบบ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการช่วยเหลือตนเองของคนตกงาน ชุมชน และการเข้าถึงบริการของหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่า 1) คนตกงาน ส่วนใหญ่สาเหตุที่อพยพเข้าสู่อุตสาหกรรม เพราะไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีก็ไม่เพียงพอ ทำนาได้ผลผลิตต่ำ มีบุตรมากจึงไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน 2) เมื่อตกงานส่วนใหญ่กลับภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลามีอาการคิดมาก กังวลใจ เครียด ซึ่งคนตกงานหญิงปรับตัวได้มากกว่าชาย เพราะหญิงมีกิจกรรมในครัวเรือนให้ทำ ช่วยให้ผ่อนคลายอารมณ์และความคิดความรู้สึกได้ค่อนข้างมาก

นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาแรงงานในอุตสาหกรรมต่างจังหวัดของ พชรินทร์ พูนกาง (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม: การพัฒนาระบบ สวัสดิการสำหรับลูกจ้างในโครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูล เอกสาร จัดสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ซึ่งมีทั้งหมด 15 คน แบ่งเป็นหัวหน้าแผนก 8 คน และแรงงานในการผลิต 7 คน พบผลการวิจัยดังนี้ 1) ลูกจ้างทั้งหมดเป็นหญิง อายุตั้งแต่ 23-44 ปี ส่วนใหญ่ จบระดับประถมศึกษา 2) สาเหตุที่เข้าร่วมโครงการ เพราะได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ถูกเลิกจ้าง ไม่มีงานทำ ได้รับค่าแรงงานน้อยลง ไม่สามารถ

ดำรงชีพอยู่ในเมือง จึงต้องเป็นแรงงานกินถิ่น และยวดี จันทะศิริ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง แรงงานหญิงใน อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง จังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลัง สภาพการจ้าง สวัสดิการที่ได้รับ และ ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสวัสดิการ โดยเจาะจงเลือก ศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งขนาดใหญ่ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 500 คน ได้แก่ บริษัท ห้างเย็นโชติวัฒน์หาดใหญ่ จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทักษิณสมุทร จำกัด การเก็บข้อมูล ภาคสนามใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกคนงาน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ขออนุญาตเข้าของสถาน ประกอบการสัมภาษณ์คนงานในโรงงาน จำนวน 7 คน โดยกำหนดเงื่อนไขให้นายจ้างจัดหา คนงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมาร่วมสัมภาษณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเข้าไปสัมภาษณ์ใน หมู่บ้าน โดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 8 คน และยังมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จาก องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้นำท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้จาก หลาย ๆ ฝ่าย ได้ข้อค้นพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 60 จบชั้นประถมศึกษา มาจาก ครอบครัวเกษตรกรเป็นหลัก สาเหตุที่เข้าสู่โรงงานคือความขาดเงิน 3) รายได้ที่ได้เป็นรายได้ หลักของครอบครัว แรงงานที่เป็นโสดส่วนใหญ่ต้องส่งเงินกลับบ้าน 4) นายจ้างยังคงหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ส่วนลูกจ้างรู้สิทธิตนเองน้อยมาก รวมถึงไม่กล้าเรียกร้อง สิทธิที่พึงมีพึงได้

จากงานวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้น หากจะสรุปภูมิหลังของแรงงานในภาคการผลิตส่วนใหญ่ มีฐานะยากจน กล่าวคือ จนเงิน จนปัจจัยการผลิต จนระดับการศึกษา (ส่วนใหญ่ประถมศึกษา) จนด้านสิทธิและข้อมูลข่าวสาร และจนอำนาจการต่อรอง เป็นต้น และหากว่าเป็นคนงานที่มา ทำงานในเมืองนานเมื่อคงานส่วนใหญ่จะไม่คืนถิ่น และจะหางานอื่น ๆ ทำแต่ทำงานในสภาพ การจ้างต่ำกว่า รวมถึงช่วงคองงานมีภาวะความเครียดร่วมด้วย เหล่านี้เป็นข้อมูลขั้นต้นเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมการผลิต หากว่าอุตสาหกรรมบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาค โรงแรม จะมีลักษณะร่วม หรือต่างจากนี้หรือไม่เพียงใดก็จะปรากฏในข้อค้นพบที่จะศึกษาและวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ต่อไป